

سرت را بالا بگیر

فروغ ن. تمیمی

در جریان سمیناری درباره "زنان و بهار عربی" با سوواد محنود، فمینیست تونس آشنا شدم. خانم سوواد میانسال، ریزاندام و پرجنب و جوش است. او عضو انجمن زنان دموکرات در تونس است؛ انجمنی که سابقه ۲۰ سال تلاش در زمینه برابری حقوقی، عدالت اجتماعی و دفاع از زنان را در کارنامه خود دارد. این انجمن چندی پیش برنده جایزه سیمون دوبوار شد. خانم سوواد یکی از کسانی است که در جریان انتخابات اخیر تونس به همراه گروه دیگری از زنان بر جریان رایگیری از زاویه نگرش جنسیتی نظارت کرده است.

او از من می‌پرسد کجایی هستی و با شنیدن پاسخ "ایرانی‌ام"، به هیجان می‌آید و بحث میان ما درمی‌گیرد. این فمینیست تونس با تحسین و حیرت از زنان ایرانی می‌گوید. اینکه اینجا و آنجا آن‌ها را ملاقات کرده و پای صحبت آن‌ها نشسته است. از هشدارهایی که زنان ایرانی به زنان تونس داده‌اند، هم کمی حیرت کرده است و هم می‌تواند بفهمد که آن‌ها چرا نگران بودند. می‌گوید: "شرایط تونس فعلی با ایران ۳۰ سال پیش متفاوت است و صد البته زنان تونس در مقایسه با سایر کشورهای عربی خیلی جلوترند."

سوواد محنود با حرارت تمام از مبارزات اخیر مردم و زنان تونس در سرنگون کردن رژیم زین‌العابدین بن‌علی می‌گوید. از شرکت همه‌جانبه زن‌ها در قیام و چشیدن طعم شیرین آزادی. شوق و شورش مرا به سال‌های دور و انقلاب بهمن ۱۳۵۷ در ایران می‌برد. به خوبی می‌توانم احساسات او را درک کنم. خاطرات دوری برایم زنده می‌شود، ولی حرفی نمی‌زنم. مشتاق شنیدن حرف‌هایش هستم. او خواهان یک جمهوری دموکراتیک و مدافع سرسخت جدایی دین از دولت است و اعتقاد دارد که احزاب اسلامی در تونس نخواهند توانست زنان را به خانه برگردانند.

اگر در تونس و یا بقیه کشورهای عربی اسلامگرایان کاملاً قدرت سیاسی را از آن خود کنند، باید فاتحه حقوق زنان را خواند، به همین دلایل هم بسیاری از مردم درگذشته زندگی در زیر سایه دیکتاتوری مانند زین‌العابدین بن‌علی را به زندگی در حکومت شرع ترجیح می‌دادند و حاضر به طرفداری از اسلامگرایان نبودند

خانم سوواد نقش انجمن‌های زنان و بخش مدرن جامعه را در این زمینه خیلی مهم می‌داند. من هم در پاسخ، حقایقی عینی را یادآوری می‌کنم و بر قدرت جادویی اسطوره‌ها، احساسات آرمان‌خواهانه و خطر جزم‌اندیشی که در چشم به‌هم‌زدنی قلب‌ها را تسخیر و چشم‌ها را کور می‌کنند، تاکید می‌کنم، اما او خوشبین و امیدوار، احتمال تصویب قوانین زن‌ستیز و شریعت‌مدار را در کشورش منتفی می‌داند. با این‌همه به فکر فرو می‌رود و با تامل سرش را تکان می‌دهد.

کاوتار دارمونی، هموطن او هم که شاهد گفت‌وگوی ماست، با شنیدن حرف‌های خانم سوواد سرش را به علامت تردید تکان می‌دهد. او، استاد رشته مطالعات رسانه‌ای در دانشگاه آمستردام و مربی رقص عربی است. زنی باهوش، جوان و پرشور. او دانش و هنر را توأماً در کلاس‌های درس و رقصش که خیلی هم پرطرفدار است، به شاگردانش عرضه می‌کند. از دیدگاه این هنرمند جوان در جامعه تونس فرهنگ سکولار و دموکراتیک در بخش بزرگی از اقشار مردم نهادینه شده و مبارزه زنان در موفقیت قیام سال پیش نقش مهمی داشته است. به عقیده او به علت وجود این زمینه فرهنگی جنبش آزادیخواهی اخیر در جهان عرب از تونس شروع شد.

خانم کاوتار البته نگران به قدرت رسیدن اسلامگرایان افراطی است، ولی تاکید می‌کند که این مسئله به این معنی نیست که مردم تونس خیلی مذهبی و خواهان روی کار آمدن دولت اسلامی هستند.

به نظر او از آنجا که مخالفان جدی و سازمان‌یافته دیکتاتورهای عربی در بیست و سی سال گذشته تنها گروه‌های اسلامی بودند، حالا مردم به آن‌ها رای داده‌اند و انتخابات اخیر در مصر و تونس هم این موضوع را ثابت کرد. به نظر کاوتار دارمونی، خطر اصلی برای دیکتاتورهای عربی اپوزیسیون غیر مذهبی بود که در سال‌های دهه ۸۰ قرن گذشته سرکوب شد و در شرایط فعلی باید دوباره بتوانند با پشتیبانی مردم به میدان بیایند.

این هنرمند و استاد دانشگاه در مسافرتی که چندی پیش به قاهره داشت شاهد بود که در شرایط فعلی زنان مصری برای حضور در حوزه‌های عمومی اغلب ملزم به رعایت حجاب هستند. او یقین دارد که اگر در تونس و یا بقیه کشورهای عربی اسلامگرایان کاملاً قدرت سیاسی را از آن خود کنند، باید فاتحه حقوق زنان را خواند. به همین دلایل هم بسیاری از مردم در گذشته زندگی در زیر سایه دیکتاتوری مانند زین‌العابدین بن‌علی را به زندگی در حکومت شرع ترجیح می‌دادند و حاضر به طرفداری از اسلامگرایان نبودند.

كاوتار دارمونی و سوواد محنود هر دو از استقبال زنان تونس در انتخابات این کشور در ماه اکتبر خوشحال هستند. اگرچه بر اساس آمار تنها هفت درصد از رهبران احزاب را زنان تشکیل می‌دهند و موفقیت سازمان‌های زنان در وادار کردن احزاب سیاسی به انتخاب نسبت مساوی از دو جنس در فهرست نامزدها و معرفی ۵۰ درصدی نامزدهای زن هم متاسفانه عملی نشده است. در جریان انتخابات در تونس نیز رهبری حوزه‌های انتخاباتی بیشتر بر عهده مردان بود و تنها در چند محل مدیریت انتخابات با زنان بود. استقبال زنان تونسی از انتخابات، همکاری چندین سازمان زنان و نهادهای مدنی حقوق بشری در نظارت بر انتخابات به نظر سوواد بسیار امیدبخش است.

خانم سوواد برخلاف خانم كاوتار، هراسی از تبلیغات شدید اسلامگرایان در ماه‌های پس از پیروزی قیام برای طرح اسلامی شدن جامعه نداشته است و ندارد. او می‌گوید راهپیمایی گروه‌های اسلامی و "ناموس کشور" خواندن زنان پس از تصویب طرح شرکت ۵۰ درصدی نمایندگان زن در انتخابات سروصدای زیادی برپا کرد، ولی به جایی نرسید. تجمع گروه‌های اسلامی علیه این طرح، در حالی بود که گروه‌های زنان نیز برای تشویق زنان به شرکت در انتخابات و فعالیت سیاسی و برانگیختن حساسیت عمومی نسبت به این مسئله کمپینی را با نام "سرت را بالا بگیر" راه‌اندازی کرده بودند.

بر گرفته از رادیو زمانه